

פרשת ויקהל-פקודי התשע"ה

איתא במדרש רבה פרשת ויקהל "ראו קרא ה' בשם בצלאל, הדא הוא דכתיב (קהלת) טוב שם משמן טוב כמה הולך שמן טוב מקיטון לטרקלין, ושם טוב הולך מסוף העולם ועד סופו שנאמר (דברי הימים) ויצא שם דויד בכל הארצות, שמן טוב נופל על המת והוא מבאיש, שנאמר (קהלת) זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח, שם טוב נופל על המת ואינו מבאיש שנאמר (מלכים ב') ויעל וישכב על הילד...

הנה המדרש מדבר על עניין שם טוב של האדם, עד כמה הוא חשוב. כי הקב"ה קרא בשמו של בצלאל בשל מעשיו הטובים.

והמדרש מביא על יסוד הפסוק טוב שם משמן טוב מקהלת. ובכמה דברים משווה את השם גבי שמן טוב.

ועניין השם, הוא מה שהאדם נקרא בו. וכדי להבין, הנה שם האדם הוא מובנה על פי התחלתו. ושם בהתחלה מונחים כל התקוות והרצונות והשאיפות של נותני השם באדם. כי בדרך כלל השמות הם מסמלים את האירוע שקרה בטרם בא האדם לעולם. כי לכל, עת וזמן וחפץ תחת השמים. וכשהאדם נולד ובא לעולם, הוא בא בשעה מסוימת שבה אירעו דברים מסוימים. והם הם הנותנים להורים את כיוון השם. וכמו שמצינו ביצחק אבינו שנקרא על שם הצחוק הגדול והשמחה שהייתה לפני יצירתו. וכן האמהות הקדושות שקראו לבניהן על פי מה שאירע וכן בנביא וַתִּקְרָא לְנֶעֱר אֵי כְבוֹד לְאִמֶּר... ועוד בהרבה מקומות. ויש אשר נקרא לו שם, לאחר שניתן שמו על ידי הוריו על פי פעולות שנעשו על ידו במהלך חייו. והוא כגון שלמה המלך עליו השלום שנקרא קהלת ואיתיאל ועוד שמות... והשם שאדם מכין לעצמו הוא השם המובחר. וכמו שמצינו המעשה בנתן דצוציתא שנקרא על שם שזכה לציצית של אש על ראשו מפני תשובתו הגדולה ועוד בהרבה מקומות.

והנה השם הוא מה שהכי קשור ומחובר לאדם. כי האדם אשר נמצא בפיזור הדעת, הנה מה שמחזיר אותו זה כשקוראים לו בשמו. וכן ייקץ משנתו כאשר קוראים בשמו.

ושמו של האדם על פי מה שהוא, הנה מתייחס לגופו ולנשמתו. כי הנשמה בחיבורה עם הגוף, היא בעצם האדם. ושמו של האדם, מתייחס לנשמה בכל חלקיה ולגוף.

ולכן, היות האדם טוב במעשיו מקדש את שמו. כי זכרון טוב הוא לו, עד כדי שהשם עצמו, הופך להיות כלי מלא ברכה בפני עצמו. והוא בעין שמן טוב.

ועניין שמן טוב, הכוונה היא לבושם טוב. כי כאשר היו רוצים לעשות בושם, היו לוקחים מיני עשבים טובים ורוקחים אותם, ואח"כ שמים עליהם שמן. והשמן היה קולט את הריח של העשבים והוא היה משמר את הריח בתוכו.

וזוהי אותה בחינה של שם טוב. כי השם שאדם מקבל מהוריו, הנה יש בו כוחות ורצונות והכוונות. ומה שהוא יוצק אל תוך השם, הנה הוא מעשהו שלו, ויש לו להשביח או ח"ו להיפך.

ועל כן, הדימוי שלהם הוא שווה. כי כמו שהשמן שהיה ללא ריח ברגע שנשרה עם מרקחת העשבים, הרי הפך להיות למפיץ ריח ואף יותר טוב מהעשבים עצמם לפעמים. כך האדם, כאשר נתנו לו שם, נתנו לו כוחות, תקוות ותפילות. והוא במעשיו הטובים או חלילה להיפך, גרם ששמו יהיה בחינה ומפיץ את ריח המעשים הטובים בפני עצמו.

והנה, המדרש משווה בין השם והשמן. וההשוואה הראשונה היא בתפוצה ובפריון של השמן והשם.

כי שמן טוב, היינו הבושם, הנה אם יהיה ריחו חזק הרי יגיע מחדר לחדר, אך מהבית לא יצא. וגבול יש לו ואף אם יהיה חזק ביותר.

ואילו השם, הרי הוא מופץ בכל העולם. והעניין הוא, כשאדם מריח שמן/בושם טוב הרי טוב לו ונוח לו. ואילו כאשר מריח ריח לא טוב,

הנה לא יכול להישאר במקום שנמצא. ועל כן, השמן הטוב הוא הגורם להמשכיות הרצון. וכאשר השם הטוב של האדם מגיע למקום, הרי נחת רוח יש במקום, כי זכר צדיק לברכה. אלא, שהשם מגיע לכל מקום בעולם שלא כמו השמן, שמגיע למקום הקרוב בלבד.

וההשוואה השנייה, היא במגע של השמן והשם עם המוות. הנה כאשר מגיע עניין המוות ביחד עם השמן, הרי השמן הופך את מהותו ומבאיש. ואינו יכול להריח טוב בתוך עניין המוות. והוא על פי מה שאמר שלמה המלך ע"ה, **זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח** כי אפילו הזבובים שהם דבר קטן, שנופלים על בושם, הרי הם גורמים להתססה של הבושם ולהבאשתו. ואילו השם הטוב הרי הוא גורם לחיים והביא ממעשה אלישע בבנה של השונמית הלוא הוא חבקוק הנביא שבא לאחר שהנביא התפלל עליה, ואח"כ הרגיש לא טוב ומת. וכשהיא באה אליו, שלח את גיחזי נערו עם המטה שישים על הנער והנער יחיה. והוא גיחזי השתמש במטה והחיה כלב מת כמובא במלכים ב **"וַיָּבֵא וַיִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעַד שְׁנֵיהֶם וַיִּתְּפֹלֵל אֵל ה' . וַיַּעַל וַיִּשְׁכַּב עַל הַיֶּלֶד וַיִּשֶׂם פְּיוֹ עַל פְּיוֹ וַעֲיִנָיו עַל עֵינָיו וַכְּפִיו עַל כְּפוֹ כְּפִיו וַיִּגְהַר עָלָיו וַיִּחַם בְּשֵׁר הַיֶּלֶד . וַיֵּשֶׁב וַיִּלָּךְ בְּבֵית אַחַת הַנָּה וְאַחַת הַנָּה וַיַּעַל וַיִּגְהַר עָלָיו וַיִּזְוֹרר הַנְּעָר עַד שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּפְקַח הַנְּעָר אֶת עֵינָיו"** ויש להבין כי אין השם הטוב, הוא שגרם את תחיית המתים, אלא תפילתו של אלישע הנביא. אלא ששמו הטוב לא נפגע עם בואו במגע עם המת, מה שאין כן כאשר שמן טוב בא במגע עם מוות אז הוא מבאיש, **זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח** ואילו שם טוב למרות שבא במגע עם המוות אין הוא מבאיש. ויש לשאול היכן נפל כאן השם הטוב על הנפטר? ויש לומר כי בתפילתו של אלישע הנה שם נפשו ושמו הטוב בכפו, היות וכבר שלח את גיחזי משרתו עם המטה והוא השתמש בו לצרכו ושכבר החיה כלב מת והשתמש בנס. ואם כן היה מוטל על המאזנים שמו של אלישע הנביא, כי באמת הנס בא אך ורק על מנת ששמו של אלישע יהיה בבחינת שהוא הנביא, ולא הוא המטה אשר גורם את הנס. ואם כן שמו של אלישע שנגע במת ולא הבאיש.

ועניין זה של שמו של אדם הגורם טוב בעולם הוא בא בבחינת שם טוב, כי שם של דבר, הוא משקף את המהות שלו והוא אחוז ומחובר ודבוק בו. כי הלוא תראה שאדם מתעורר מיד עם קריאת שמו, וכך גם שמו של אדם פועל באחרים בלא ידיעתו.

ויש את בחינת כתר שם טוב. והוא שהכתר הוא בא בחינת מקיף בחינת מלך וסובב, והיות האדם תחת שמו הטוב דהיינו שהוא מחויב לשמו היינו לאופן הפעולות המתחייבות משמו, כי שמו הוא בחינת כתר עליו הרי הוא, מבטל רצונותיו ותאוותיו וענייניו לרצון הבורא.

כי יש לכל יהודי שם טוב. וכל יהודי בשם ישראל יכנה. והיותו בשמו זה, יודע כי אחריות להרבה טוב בעולם. כי בכל מצווה אשר יעשה הנה יכריע אותו ואת העולם כולו לכף זכות. וכתר זה הוא בחינת מלכות ובחינת שמירה עליו. כי כשהוא מחויב לשמו שלו משנה את התנהגותו. ואע"פ ששם הוא רק לאלו שמסביבתו, דהיינו שמו של אדם אינו נצרך אך ורק לאלו הרוצים לדבר אתו ולהיפגש עמו. וכשלעצמו אינו כלום, כי אינו נצרך לשמו. הנה יזכור ישראל כי אומר הנביא חבקוק אשר הוא היה הילד שהחיה אותו אלישע הנביא, "כִּי אֶבֶן מִקִּיר תִּזְעַק וְכַפִּים מֵעַץ יַעֲנֶנָּה" והוא יועד על ידי אבני ביתו בשמו. ועל כן יזכור תמיד לכבוד את שמו. ובהיותו כן הרי בוודאי יהיו כל חייו מלאים כל טוב ובכל אשר יפנה יעשה ויצליח כי יכבד את שמו שם ישראל

יזכנו ה' לכתר שם טוב ונזכה להקרא בשם ישראל סבא אשר בו ה' מתפאר.

שבת שלום

יוסף בן דוד